

Denemarken... toch niet zo'n goed voorbeeld

De bedrijfsontwikkeling van melkveebedrijven in Denemarken spreekt tot de verbeelding. Grootschalige, goed georganiseerde bedrijven en vakmensen die zijn gepromoveerd naar ondernemers. Maar de keerzijde is een matig economisch resultaat en een zware financiering die geen hogere rente of daling van grondprijzen kan verdragen.

ing. Alfons Beldman
(Landbouw Economisch Instituut van Wageningen
Universiteit & Researchcentrum, Wageningen)
ing. Alice Booi

Denemarken kent ongeveer 6.000 melkveehouders die samen met hun 560.000 koeien gezamenlijk 4,5 miljoen ton melk produceren. Ter vergelijking, dat is minder dan de helft van het totale, Nederlandse quotum. Het Deense melkveebedrijf telt gemiddeld 86 koeien en daarmee is de schaalvergroting in Denemarken de laatste jaren heel snel gegaan. Begin jaren 90 hadden de meeste bedrijven nog een grupstal en waren er weinig potentiële bedrijfsopvolgers. Veel bedrijven stonden te koop. De komst van ambitieuze Nederlanders heeft mede voor een stimulans gezorgd voor een sterke bedrijfsontwikkeling.

Te weinig verdiend

Echter het economisch resultaat van Deense melkveebedrijven blijft juist achter bij andere landen. Uit cijfers blijkt dat de Denen hogere kosten maken voor betaalde arbeid en betaalde rente. Ze betalen momenteel zo'n 7 cent aan rentekosten per liter melk terwijl dat in Nederland op 5 cent ligt. Uiteindelijk was de reservecapaciteit, het geld dat beschikbaar is voor aflossingen en extra investeringen, in 2005-2006 ongeveer 5 tot 6 eurocent per kilo melk. In Nederland ligt dit toch ruim 3 cent hoger. Dat betekent dat voor verdere uitbreiding in de toekomst er te weinig verdiend wordt. De kosten zijn te hoog of de melkprijs te laag. De veerkracht van de melkveehouderij wordt ook nog op de proef gesteld wanneer de rente stijgt en/of de grondprijzen dalen. Dalende grondprijzen leiden tot minder financieringsruimte, stijgende rente doet direct pijn. Beide scenario's worden door verschillende Deense adviseurs als reëel beschreven, maar slechts weinig ondernemers hebben de risico's van zo'n crisis afgedekt.

Financieren op stijgende grondprijs

Voor het financieren van de groei van de bedrijven kwam vrij gemakkelijk geld beschikbaar door de grondprijzen, die in Denemarken vooral de laatste jaren exponentieel is gegroeid. In 1990 kostte een hectare grond nog 6.000 euro per hectare, waarbij 1.200 euro per hectare ook voorkwam. In 2006 lag de gemiddelde prijs op 22.000 euro per hectare met een uitloop naar 30.000 euro in gebieden waar melkvee- en varkenshouderij populair zijn. Deze hoge prijzen zorgen ervoor dat de ondernemers in Denemarken eenvoudig veel geld kunnen lenen. Hun kredietverstrekking zit wat anders in elkaar dan in andere Europese landen. Deze houdt in dat een lening tot 70 procent van de waarde van het bedrijf relatief goedkoop en langlopend (30 jaar) geleend kan worden. Daarbij hangt het rentepercentage af van de kwaliteiten van de ondernemer. Hoe beter de resultaten, hoe lager de rente.

Van vakman naar ondernemer

Overigens zitten er aan de schaalvergroting ook veel positieve kanten. De bedrijven zijn modern ingericht en de gebouwen up-to-date. Bovendien zijn de melkveeouders doorgroeid naar vakmensen en vooral ondernemers. Lag in het begin van hun bedrijfsontwikkeling de focus sterk op alles zelf willen doen, uiteindelijk zijn ze meer gaan organiseren en managen. Dat betekent richtlijnen en protocollen opstellen en managementvaardigheden ontwikkelen en met personeel leren omgaan. In Denemarken is personeel aangetrokken uit Oost-Europa en later vooral uit de Oekraïne. Ook opvallend is de interesse van de ondernemers voor de externe economische ontwikkelingen. Vooral door hun eigen zware financieringspositie volgen ze de ontwikkelingen

Tabel 1

Niet-toegerekende kosten en marges van gespecialiseerde melkveebedrijven in belangrijkste EU-landen en EU-15 (in 2002, euro per 100 kg melk). (Bron: LEI)

	Saldo	Niet-toegerekende kosten	Betaalde arbeid	Grond en gebouwen	Afschrijving	Betaalde pacht	Betaalde rente	Loonwerk	Overige kosten	Totaal kosten	Marge
Denemarken	29,41	26,05	2,50	3,03	5,10	1,32	7,86	3,41	2,83	41,95	3,36
Duitsland	34,21	24,43	1,14	3,53	7,06	2,98	1,33	2,03	6,36	37,70	9,77
Frankrijk	38,08	27,18	0,50	2,79	7,87	2,72	1,58	3,85	7,87	40,16	10,89
Nederland	30,94	22,35	0,77	2,92	4,54	2,30	4,68	2,60	4,54	34,12	8,59
Verenigd Koninkrijk	22,12	15,23	2,35	2,21	3,37	1,52	1,30	1,63	2,85	29,87	6,89
EU-25	32,65	20,93	1,28	2,78	5,97	1,97	1,96	2,22	4,74	35,99	11,72

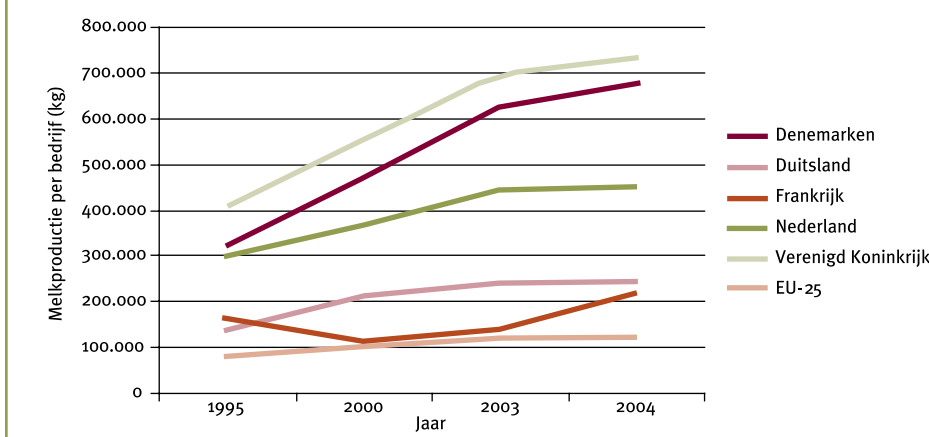
op de financiële markten. Ze kijken zo ook door een meer bedrijfseconomische bril naar hun eigen bedrijf en het rendement van hun investeringen. Het gevolg is dat Deense melkveeouders investeren buiten hun bedrijf in bijvoorbeeld windmolens en dat ze investeren in de melkveehouderij in andere landen.

160 Koeien gemiddeld

Hoe ziet de toekomst voor de Deense melkveehouderij eruit? Een aantal bedrijven loopt tegen grenzen aan. Enerzijds zijn dat de grenzen van de milieuwetgeving die geen grotere bedrijven toestaat dan 500 koeien, anderzijds de financiële grenzen. Groei betekent meer lenen en daar wordt het rendement en de financiële situatie niet per definitie beter van. Geld investeren in het buitenland (vooral Oost-Europa) wordt dan als optie gezien. Door een wijziging in de belastingwetgeving kunnen de geëmigreerde ondernemers vanaf 2007 'cashen', zonder af te rekenen met de fiscus. Mits ze weer opnieuw investeren binnen de EU. Daarmee is het voor emigranten mogelijk weer terug te keren naar Nederland én ook weer te starten met melken doordat de quotaprijzen sterk zijn gedaald. De verwachting is dat de top van de grondprijzen in Denemarken wel bereikt zijn. Toch zullen de melkveebedrijven in Denemarken waarschijnlijk de groei doorzetten zodat er in 2015 zo'n 3.500 melkveeouders overblijven. Zij hebben dan gemiddeld een quotum van 1,25 miljoen liter en 160 melkkoeien.

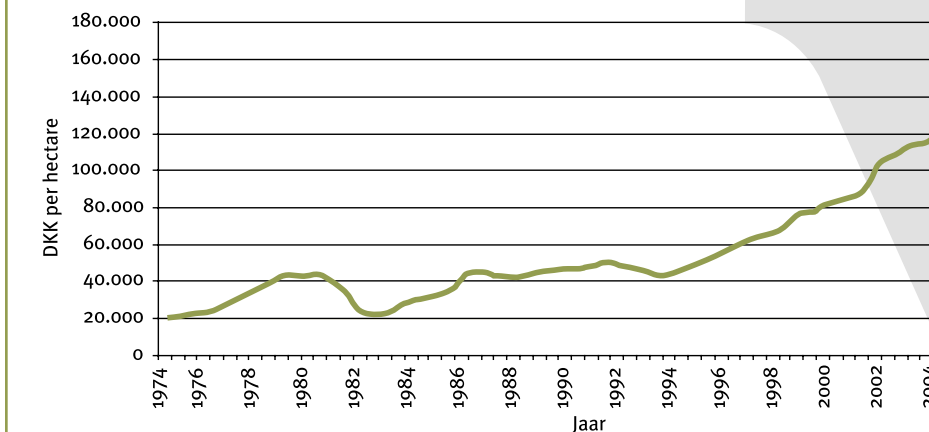
Figuur 1

Ontwikkeling van bedrijfsomvang melkveebedrijven in een aantal EU-landen. (Bron: PZ)

Figuur 2

Ontwikkelingen grondprijs in Denemarken (in Deense kronen (DKK), 1 euro = ca. 7,25 DKK, 1 DKK = ca. 0,138 euro). (Bron: Landbosyd, Anders Andersen)

Informatie internet

Dit artikel is samengesteld uit een onderzoeksrapport van 15 pagina's. Rabobank, Global Dairy Farmers en LEI AgroCenter maakten de balans op, met ondersteuning van Netwerken in de Veehouderij. Het rapport is op internet te vinden op www.verantwoordeveehouderij.nl/netwerken. Klik daarna door naar het netwerk Global Dairy Farmers.